

วิธีกาำเนิการวิจัยและรวบรวมข้อมูล

วัตถุประสงค์

ในการวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ตั้ง เป้าหมายไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาปรัชญาและความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาพยาบาลระดับพื้นฐาน (Basic Nursing) ของโรงเรียนพยาบาลที่ดำเนินงานภายใต้หน่วยงานของรัฐ และเป็นโรงเรียนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาการจัดระบบบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพยาบาลในส่วนที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาพยาบาล (curricula structure)
  - 2.2 โครงสร้างระบบบริหารโรงเรียนพยาบาล (organization structure)
  - 2.3 การควบคุมการปฏิบัติงานในสถาบัน (internal organization control)
  - 2.4 การบริหารงานบุคคล (personnel management)
  - 2.5 เงินสนับสนุนการศึกษา (financial support)
3. เพื่อเปรียบเทียบเพิ่มเติมระบบบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพยาบาลแต่ละสังกัดที่ทำการศึกษาว่ามีความแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงในเรื่องใค่าง

ข้อสันนิษฐานของการวิจัย

1. การจักระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามหลักวิชาการบริหาร

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ระหว่างกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มอาจารย์ไม่แตกต่างกัน

ประชากร

โรงเรียนพยาบาลที่นำมาศึกษา เป็นโรงเรียนที่มีหลักสูตร การสอนวิชาการระดับพื้นฐาน ปัจจุบันมีอยู่ 9 โรงเรียน ในจำนวนนี้มีโรงเรียนที่เป็นตัวแทนครบทุกสังกัดที่หน่วยราชการที่เปิดทำการสอนวิชาพยาบาลระดับพื้นฐาน โรงเรียนและขนาดของโรงเรียนโดยถือเอาจำนวนผู้เรียนทั้งหมดในปีการศึกษา 2518 เป็นเกณฑ์ แสดงไว้ในตารางที่ 2

ประชากรที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัย เป็นกลุ่มบุคคลที่มีวุฒิทางวิชาชีพพยาบาลเป็นพื้นฐานทั้งสิ้น แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานครซึ่งหมายถึง ผู้บริหารสูงสุด และผู้บริหารระดับรอง

ผู้บริหารสูงสุด คือ คณบดี ผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชาพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ อาจารย์ใหญ่ของโรงเรียนพยาบาล

ผู้บริหารระดับรอง คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นรอง และช่วยฝ่ายต่าง ๆ ของผู้บริหารสูงสุด หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสาขาต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในตำแหน่งตามที่ไ้ได้รับมอบหมาย

3. ประชากรที่ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม เป็นประชากรที่อยู่ในเกณฑ์ผู้วิจัยระบุไว้แล้วข้างต้น ไม่ซ้ำซ้อนตัวอย่าง จำนวนประชากรมีดังนี้ คือ

ผู้บริหารโรงเรียนพยาบาล		
ผู้บริหารสูงสุด	9	คน
ผู้บริหารระดับรอง	12	คน
อาจารย์โรงเรียนพยาบาล	321	คน

สำหรับการทบทวนทฤษฎีเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของพยาบาลที่
โรงเรียนนวมวิทย์นั้น กลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาคือ ผู้บริหารและรองจำนวน 21 คน อาจารย์โรงเรียน
พยาบาลที่มีวุฒิปริญญาโท 26 คน และอาจารย์ที่มีประสบการณ์ การสอนนานกว่า 10 ปี จำนวน 23
คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร วารสาร และหนังสือที่หาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนและการ
จัดการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้จัดทำและพิมพ์เผยแพร่โดยกองการพยาบาล
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข สภาคนพยาบาลแห่งประเทศไทย และ โรงเรียนพยาบาล
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. สัมภาษณ์โดยมีการกำหนดคำถามไว้เป็นแนว (structured interviews) เพื่อที่
จะควบคุมลักษณะของข้อมูลที่ได้ และใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ด้วย ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการ
สัมภาษณ์เฉพาะผู้บริหารสูงสุดและผู้บริหารระดับรองของทุกโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานคร การ
สัมภาษณ์ประชากรกลุ่มนี้ ผู้วิจัยมุ่งจะให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้จริงต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถทราบได้โดย
การศึกษาจากเอกสาร และเพื่อจะเสริมให้การวิจัยเกี่ยวกับระบบบริหาร การศึกษาของโรงเรียนพยาบาล
มีความสมบูรณ์ที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงสังกัด ประเภทหลักสูตร และขนาดของโรงเรียนพยาบาลในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา

สังกัด โรงเรียน	ประเภทหลักสูตร	ขนาด จำนวนนักเรียน /คน
กระทรวงกลาโหม		
โรงเรียนพยาบาลดุสิตอภินิหารและอนามัย กองทัพบก	ประกาศนียบัตร	237
โรงเรียนพยาบาลทหารอากาศ กรมแพทย์ ทหารอากาศ	ประกาศนียบัตร	292
โรงเรียนพยาบาลดุสิตอภินิหารและอนามัย กรมแพทย์ทหารเรือ	ประกาศนียบัตร	159
กระทรวงสาธารณสุข		
วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ	เทียบ เทาอนุปริญญา	600
กระทรวงมหาดไทย		
วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล	เทียบ เทาอนุปริญญา	270
วิทยาลัยพยาบาล โรงพยาบาลกลาง	เทียบ เทาอนุปริญญา	120
โรงเรียนพยาบาลดุสิตอภินิหารและอนามัย กองแพทย์ กรมตำรวจ	เทียบ เทาอนุปริญญา	107
ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ		
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (ศิริราช)	อนุปริญญา และ ปริญญาตรี	639
โรงเรียนพยาบาลรามธิบดี คณะแพทย์- ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	อนุปริญญา และ ปริญญาตรี	333

3. ใช้แบบสอบถาม ประชากรที่ให้ออกแบบสอบถามคือ อาจารย์ของโรงเรียนพยาบาล ตามลักษณะที่ระบุไว้ในข้อ 2 ของลักษณะประชากรที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัย

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทวิวิจัยโดยตรง ใน การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามให้อยู่ในขอบข่ายเนื้อเรื่องที่ระบุ ไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ซึ่งเรียงลำดับดังนี้ คือ ปรัชญาและ/หรือเป้าหมายของโรงเรียน โครงสร้างหลักสูตร โครงสร้างระบบบริหารของโรงเรียนพยาบาล การควบคุมการปฏิบัติงานภายใน โรงเรียน การบริหารบุคลากรโรงเรียน และเงินสนับสนุนการศึกษา รวมทั้งหก 6 เรื่อง (areas) ควบกัน จำนวนคำถามของแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน เพราะขอบข่ายของงานแต่ละเรื่อง แตกต่างกัน

ลักษณะของคำถามที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามผู้บริหารและอาจารย์ของ โรงเรียนพยาบาลไม่เหมือนกันทั้งหมดเสียเลยที่เกี่ยวข้อง แต่จะครอบคลุมเรื่องที่ต้องการศึกษาทั้ง 6 เรื่องดังกล่าวไว้แล้วเด่นเดียวกัน คำถามที่ใช้เป็นแนวในการสัมภาษณ์ผู้บริหารและรองนั้นมี ทั้งคำถามปลายปิด และปลายเปิด ในกรณีที่ต้องการคำอธิบาย ส่วนคำถามในแบบสอบถาม สำหรับกลุ่มอาจารย์ได้คัดเลือกเพื่อช่วยให้เข้าใจง่ายและให้ความสะดวกแก่ผู้ตอบ จึงให้คำถาม ที่เป็นตัวเลือกไว้

เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นำไปทดลองใช้กับ ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนพยาบาลจำนวน 3 คน และอาจารย์ จำนวน 15 คน ของโรงเรียนพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนคร และ วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย แล่นำ มาแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อใช้ เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามประกอบการวิจัยเอกสาร จำนวนของ แต่ละเรื่องในแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมีดังนี้ คือ

ปรัชญาและ/หรือเป้าหมายของโรงเรียน ของผู้บริหาร 5 ข้อ และ
 อาจารย์ 5 ข้อ
 โครงสร้างของหลักสูตร ผู้บริหาร 8 ข้อ อาจารย์ 3 ข้อ

โครงสร้างระบบบริหารของโรงเรียน ผู้บริหาร 5 ข้อ และ

อาจารย์ 2 ข้อ

การควบคุมการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ผู้บริหาร 4 ข้อ

อาจารย์ 3 ข้อ

การบริหารบุคลากรโรงเรียน ผู้บริหาร 3 ข้อ อาจารย์ 5 ข้อ

เงินสนับสนุนการศึกษา ผู้บริหาร 6 ข้อ อาจารย์ 2 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ผู้บริหารสูงสุดและรอง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมด โดย
นัดหมายเวลาไว้ล่วงหน้า การสัมภาษณ์แต่ละท่านใช้เวลาประมาณ 40 นาที การสัมภาษณ์ทำ
ได้ครบตามจำนวนคือ 21 คน

2. สำหรับแบบสอบถาม ก่อนส่งแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ปรึกษากับผู้บริหารของแต่ละโรง
เรียนเพื่อทราบจำนวนและรายนามอาจารย์ผู้ที่อยู่ในเกณฑ์ผู้วิจัยกำหนดไว้ เพื่อขอให้ตอบแบบสอบถาม
ส่งผ่านทางหัวหน้าภาควิชา หัวหน้าหมวด หัวหน้าสาขาวิชา และอาจารย์ของโรงเรียน
นั้น ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการส่งและรวบรวมแบบสอบถามคืน จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้ง
หมด 321 ฉบับ ได้รับคืน 246 ฉบับ คิดจำนวนที่ได้รับคืนเป็นร้อยละ 76.64

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แยกออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้
สัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ ระยะเวลาบริหารการ
ระยะเวลาที่อยู่ในตำแหน่งปัจจุบัน วุฒิสูงสุดทางการศึกษา และประสบการณ์ทางการสอน ข้อมูล
ตอนนี้เสนอในรูปแบบตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระบบบริหารการศึกษาของโรงเรียน การเสนอข้อมูลในตอนที่ ผู้วิจัยไม่ระบุชื่อโรงเรียน แต่ใช้เลขรหัสแทน การวิเคราะห์ผลได้ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและเป้าหมายของโรงเรียนพยาบาล โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับ

1.1 ลักษณะของประชากรมุขและ/หรือเป้าหมายของโรงเรียนโดยทั่วไป

1.2 ความคิดเห็นทั่วไปของกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มอาจารย์เสนอข้อมูลในรูปตาราง แสดงจำนวน และร้อยละ

1.3 ความคิดเห็นของกลุ่มอาจารย์ และกลุ่มผู้บริหารเกี่ยวกับคุณลักษณะของพยาบาลที่โรงเรียนมุ่งหวัง เสนอข้อมูลในรูปตาราง แสดงจำนวน และร้อยละ

1.4 ทดสอบความมีนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างมัณนิเมตคติระหว่างกลุ่มผู้บริหารกับกลุ่มอาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะของพยาบาล โดยตั้งสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของประชากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน สำหรับกลุ่มอาจารย์ เนื่องจากมีประชากรเป็นจำนวนมาก คือ 246 คน ผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท ซึ่งมีจำนวน 26 คน กลุ่มหนึ่ง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นอาจารย์ที่ประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไปจำนวน 23 คน มาเป็นกลุ่มทดสอบ อาจารย์ทั้ง 2 กลุ่มนี้เลือกแบบการยึกเอาวุฒิและประสบการณ์เป็นหลัก

การทดสอบความมีนัยสำคัญนี้ จะทำเป็นคู่ดังนี้ คือ

กลุ่มผู้บริหาร และ กลุ่มอาจารย์วุฒิปริญญาโท

กลุ่มผู้บริหาร และ กลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

เนื่องจากกลุ่มประชากรที่นำมาทดสอบนี้ มีจำนวนแต่ละกลุ่มน้อยกว่า 30 คน ($N < 30$)

ฉะนั้นการคำนวณทางสถิติจะดำเนินเป็นลำดับขั้นดังนี้ คือ

ก. ทดสอบภาวะแห่งความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างก่อน (Variance - σ^2)

คือ ทดสอบว่า $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$ โดยตั้งสมมติฐานทางสถิติดังนี้ $H_0 : \sigma_1^2 = \sigma_2^2$

ใช้สูตร F(F-test) ดังนี้ ⁶⁶

$$F = \frac{\sigma_1^2}{\sigma_2^2} (\sigma_1^2 > \sigma_2^2) \quad df = N-1$$

ข. ค่าความอัตราส่วนวิกฤติ (Critical ratio) โดยตั้งสมมติฐานทางสถิติดังนี้
 $H_0 : \mu_1 - \mu_2 = 0$ ที่ระดับความมีนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งหมายถึงว่า ผลการทดสอบ
 จะเป็นไปตั้งสมมติฐานได้ถึง 95 % โดยใช้สูตรดังนี้ คือ ⁶⁷

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)} \quad \text{เมื่อ } F \text{ ที่คำนวณได้น้อยกว่า } F \text{ จากตาราง}$$

ในกรณีที่ค่า F ที่คำนวณได้นั้นมากกว่า F จากตาราง จะต้องใช้สูตรอีกสูตรหนึ่งซึ่งเรียกว่า
 Cochran - Cox test ⁶⁸

2. โครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียนพยาบาล แยกแต่ละประเภทของหลักสูตร โดย
 วิเคราะห์ดังนี้

2.1 จำนวนและสัดส่วนหน่วยกิตระหว่างหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป และหมวด
 วิชาพยาบาล เสนอในรูปแบบตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

2.2 หน่วยกิตของหมวดวิชาการศึกษาทั่วไปแยกเป็นกลุ่มวิชา เสนอข้อมูลโดย
 แผนภูมิวง (Pie diagram) แสดงการร้อยละ สำหรับโรงเรียนที่มิได้จัดกลุ่มวิชาไว้ชัดเจน

⁶⁶ ประคอง กรรณเสฏ, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี :

ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2515), น. 89.

⁶⁷ Ibid., น. 88.

⁶⁸ Ibid., น. 90.

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของแมร์พิลเลพิค⁶⁹ มาประกอบเป็นแนวในการจัด (ดูภาคผนวก)

2.3 เปรียบเทียบหน่วยกิตโดยเฉลี่ยตลอดหลักสูตรระหว่างมหาวิทยาลัยการศึกษาทั่วไป และมหาวิทยาลัยพยาบาลของหลักสูตรแต่ละประเภท เสนอโดยตาราง แสดงจำนวนหน่วยกิต และรอยละ

2.4 เสนอข้อมูลความคิดเห็นทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับหลักสูตรที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากแบบสอบถาม เสนอโดยตาราง แสดงจำนวน รอยละ และทัศนคติข้อมูลโดยฐานนิยม (Mode)

3. โครงสร้างระบบบริหารโรงเรียนพยาบาล วิเคราะห์รูปแบบโดยทั่วไปของโครงสร้างองค์การ เสนอข้อมูลโดยพรรณา และตาราง แสดงจำนวน และรอยละ ประกอบกัน

4. การควบคุมการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน วิเคราะห์การควบคุมใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะการควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานโดยส่วนรวม และการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในโรงเรียน เสนอข้อมูลโดยการพรรณา โดยตารางแสดงจำนวน รอยละ และทัศนคติข้อมูลโดยฐานนิยม

5. การบริหารบุคลากรโรงเรียน วิเคราะห์ในค่านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

5.1 เกณฑ์ต่าง ๆ ที่ผู้บริหารใช้เพื่อประกอบการพิจารณาขอหมายงานและความรับผิดชอบในค่านการสอนของครู ทัศนคติข้อมูลโดยฐานนิยม เสนอโดยการพรรณา

5.2 วิธีการปฏิบัติในค่านการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน

5.3 วิธีการปฏิบัติเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการสอนของครู

5.4 ความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไปของกลุ่มอาจารย์ เสนอข้อมูลโดยตารางแสดงจำนวน และรอยละ

6. เงินสนับสนุนการศึกษา (เงินเพื่อดำเนินการ) วิเคราะห์วิธีการปฏิบัติ ปัญหา และความคิดเห็นโดยทั่ว ๆ ไป เสนอข้อมูลโดยการพรรณา และตารางแสดงจำนวนความคิดเห็น คิดเป็นรอยละ

⁶⁹Pillepich, op.cit., p.31.